

หอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๐

ลักษณะความเป็นผู้นำและขนาดของกลุ่มที่มีผลต่อการคล้อยตาม

(Conformity as A Function of Leadership Traits and Group Size)

155.418 ๐ 14415 ๒ กลุ่มสมาชิก 10 คน

ปริญญาโท

ของ

นางนิล อารมสารสมบัติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต
สิงหาคม ๒๕๐๔

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวบิสิต ได้พิจารณาปริญญาโท อนุมัติแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของภาควิชาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

..... ประธาน

..... กรรมการ

๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๔

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจาก
อาจารย์ ดร.นวลเพ็ญ วิเชียรโรตติ และ อาจารย์ ประย นิคมานนท์ ที่ได้กรุณา
เป็นกรรมการที่ปรึกษา และให้คำแนะนำตลอดจนให้กำลังใจเป็นอย่างดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์เฝ้า และ อาจารย์ทุกท่าน โรงเรียนการช่าง
จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนนิสิตเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนสำเร็จลงไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ขอขอบคุณ อาจารย์ พิลาค เกตุมี ที่ได้ช่วยสร้างเครื่องมืกดลง
อาจารย์ทุกท่าน และเพื่อนที่ช่วยเลือกและให้กำลังใจตลอดมา.

นนิก ธรรมสาธิตินิ

สารบัญ

บทที่

๑. บทนำ

ภูมิหลัง

ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

✓ ความมุ่งหมายในการศึกษาทดลอง

ความสำคัญในการศึกษาทดลอง

นิยามปฏิบัติการ

✓ ขอบเขตของการศึกษาทดลอง

✗ สมมุติฐานในการทดลอง

๒. วิธีดำเนินการทดลอง

✓ กลุ่มตัวอย่าง

✓ เครื่องมือในการศึกษาทดลอง และการรวบรวมข้อมูล ✓

แบบทดสอบวัดลักษณะความเป็นผู้นำ

แบบทดสอบวัดการคล้อยตาม

เครื่องมือวัดพฤติกรรมการคล้อยตาม

แบบสอบถามหลังการทดลอง

* วิธีดำเนินการทดลอง

✓ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

✓ การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หน้า

๑ ๑๑๖-๑๑๗

๑ x ๑
๓ x ๑๖
๑๑ x ๓
๑๑ x ๒

๑๒

๑๓ x ๕

๑๔ x ๔

๑๕ ๑๖ ๑๗

๑๘

๑๙

๑๕ x ๕

๑๕

๑๗

๑๘

๒๐

๒๐ x ๕

๒๕

๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙

๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๒๓

๒๔

๒๕

๘. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๓๓	/
ความมุ่งหมายในการศึกษาทดลอง	๓๓	
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทดลอง	๓๓	
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาทดลอง	๓๓	/
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๓	
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๕	
อภิปรายผล	๓๕	
ข้อเสนอแนะ	๓๕	
	๓๕	
บรรณานุกรม	๕๐	
ภาคผนวก	๕๕	

บัญชีตาราง

ตาราง	ชื่อ	หน้า
๑	แสดงแบบแผนการวิจัยและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	๑๓
๒	จำนวนกลุ่มตัวอย่างเมื่อแยกตามลักษณะความเป็นผู้นำ	๑๕
๓	แสดงคะแนนพฤติกรรมการกล้อยตามของกลุ่มตัวอย่าง	๒๕
๔	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการกล้อยตาม ของกลุ่มตัวอย่าง.	๒๕
๕	ผลการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการกล้อยตามของกลุ่ม ตัวอย่าง	๓๐
๖	ผลการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการกล้อยตามของ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสลับพันธุ	๓๑
๗	ผลการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการกล้อยตามของกลุ่ม ตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน	๓๒

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
๑ แสดงแบบแผนการวิจัยและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	๑๓
๒ จำนวนกลุ่มตัวอย่างเมื่อแยกตามลักษณะความเป็นผู้นำ	๑๕
๓ แสดงคะแนนพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของกลุ่มตัวอย่าง	๒๕
๔ แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการกลั่นแกล้งตาม ของกลุ่มตัวอย่าง.	๒๕,
๕ ผลการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการกลั่นแกล้งตามของกลุ่ม ตัวอย่าง	๓๐,
๖ ผลการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งตามของ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ	๓๑
๗ ผลการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการกลั่นแกล้งตามของกลุ่ม ตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน	๓๒

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
๑ ตัวอย่างขอทดสอบวัดพฤติกรรมการคล้อยตาม	๑๘
๒ แสดงแผงไฟ ที่โหลทดลอง	๑๙
๓ ลักษณะของทดลอง	๒๑
๔ แสดงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่าง	๓๐

บทที่ ๑

บทนำ

บทนำ

ทุกสังคมจากสังคมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือรัฐ ไปจนถึงสังคมหน่วยย่อยที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัว ต่างก็มีหัวหน้าหรือผู้นำทั้งสิ้น / จุดประสงค์พื้นฐานของการมีหัวหน้าหรือผู้นำในสังคมแต่ละกลุ่ม แต่ละหน่วย ก็มักเป็นไปเพื่อเป็นศูนย์กลางอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลในหมู่ในกลุ่มนั้น ๆ และเพื่อรับผิดชอบ ความสุข ความเจริญของกลุ่ม ความเป็นผู้นำนั้น อาจเกิดจากการยกย่องแต่งตั้งขึ้น หรืออาจเกิดจากตำแหน่งหน้าที่โดยกำเนิด / ความเห็นจากการสืบเชื้อสายกันมาก็ได้ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นดังที่ ฮอลล์ (Hall : ๑๙๗๒) กล่าวไว้ว่า เมื่อไรก็ตามที่เกิดการรวมกลุ่ม หรือมีการจัดหน่วยงานหรือ องค์การต่าง ๆ เกิดขึ้น ก็ย่อมมีผู้ที่มิอาจเห็นคนอื่น ๆ ที่เรียกว่า ผู้นำ เกิดขึ้นเสมอ และถือว่า ลักษณะความเป็นผู้นำนั้น เป็นแบบเฉพาะอย่างหนึ่ง ของการมีอำนาจ ซึ่งจะส่งอิทธิพลไปถึงพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ ภายในกลุ่มนั้น ๆ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ก็ตาม ลักษณะความเป็นผู้นำของบุคคล ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิด พฤติกรรม และทัศนคติของบุคคลในกลุ่มเป็นอันมาก / และยังมีบทบาทต่อประสิทธิภาพของการทำงานของ กลุ่ม อันจะนำมาซึ่งความเจริญ หรือความเสื่อมของสังคมโดยรวมด้วย "

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวก อาจมีพฤติกรรมต่างไปจากเมื่ออยู่ตามลำพังคนเดียว บางคราว เมื่ออยู่ตามลำพังคนเดียวนั้น เราไม่ค่อยอยากจะทำอะไรบางสิ่งบางอย่าง แต่พอเข้ามาอยู่ในหมู่เพื่อน ๆ หรืออยู่ร่วมกับคนอื่นหมู่หนึ่งแล้ว เราจะกระทำทันทีโดยไม่รีรอ และถ้าบุคคลอยู่ในสังคมเดียวกัน ก็ย่อมมีวัฒนธรรมใหญ่ ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น ปฏิกริยา หรือพฤติกรรมของบุคคลในการพบปะติดต่อกับบุคคลอื่น หรือปฏิบัติตัวในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ จึงมักจะคล้ายคลึงกัน พฤติกรรมการปฏิบัติ และอุปนิสัยของคนส่วนใหญ่ในสังคม จึงเป็นไปในลักษณะการคล้าย

ตาม (Conformity) สถาบันของสังคมนั้น ๆ และการที่บุคคลจะคล้อยตามกลุ่มนั้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า บุคคลต้องการหาคนที่เป็นที่รักใจชอบพอ เป็นที่ยอมรับ ของสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม หรือถ้าบุคคลมีการกระทำ หรือความผิดที่ผิดแปลกไปจากคนอื่น ๆ ในกลุ่มแล้ว อาจถูกกลุ่มลงโทษได้ หรือบุคคลให้ความว้าวุ่นใจกลุ่มว่า กลุ่มเป็น แหล่งความรู้มีการกระทำที่ถูกของเหมาะสม หรือในขณะที่บุคคลไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ว่า ความคิด และการกระทำของตนเองนั้นถูกต้องหรือไม่ จึงยึดความคิดหรือการกระทำ ของสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มเป็นเกณฑ์ และเปลี่ยนการกระทำของตนให้คล้ายคลึงกับการกระทำของคนอื่น ๆ ในกลุ่มนั้น

สังคมไทยเป็นสังคมแบบปิตริสัมพันธ์ (วิบุตธ วิเชียรโรติ และคณะ, ๒๕๑๕ : ๔ - ๕) บุคคลในสังคม มีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือ รักพวกพ้อง พยายามรักษาไมตรี หรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ให้สนิทแน่น มีการเกรงใจ และไม่พยายามกระทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใดที่แตกต่างไปจากพวกพ้อง บุคลิกภาพของคนไทยดังกล่าว คณะนิสิตปริตศาโท จิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์, ๒๕๑๔ : ๔ - ๑๕) ได้จำแนกบุคลิกภาพของคนไทย โดยสอดคล้องกันกล่าวว่าคือ คนไทยมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เกรงอกเกรงใจ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ต้องพึ่งผู้นำ คล้อยตามกัน วาอย่างไรรว่าตามกันเข้าเมืองกาหลัวหลัวตามตาม มีความเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ และ มีความต้องการผลสัมฤทธิ์ต่ำ แต่มีความต้องการไผ่สัมพันธ์สูง สำหรับลักษณะการคล้อยตาม คณะนิสิตดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นข้อเสียของการคล้อยตามกันว่า ทำให้เกิดผลเสียทาง ด้านเศรษฐกิจ ไม่คิดสิ่งวิไลใหม่ ๆ ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทำให้สังคมไม่เปลี่ยนแปลง อยู่ในสภาพคงที่ และมักถอยหลังเข้าคลอง นอกจากนี้ยังมีผลเสียทางด้านบริหารอีกด้วย เนื่องจากบุคคลมีลักษณะการคล้อยตาม จึงมักไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น หรือคัดค้านมากเท่าที่ควร จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความคิดเห็นของบุคคลเพียงกลุ่มน้อย หรือจากความคิดของผู้นำหน่วยงานเพียงคนเดียว

วิบุตธ วิเชียรโรติ (๒๕๑๔ : ๔๐) ได้กล่าวไว้ว่า ในการพัฒนาประเทศ

ปัญหาสำคัญที่สุดในทัศนะของนักการศึกษาคือ ปัญหาการพัฒนากำลังคน ทั้งในแง่ปริมาณ และคุณภาพเพื่อให้เป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ของบุคคล นอกเหนือไปจากการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจ และสังคม

นักจิตวิทยาบางท่านมีความเชื่อว่า การคล้อยตาม (Conformity) เป็นสิ่งที่ง่าย และเป็นขบวนการทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมทางสังคมเกือบ ทั้งหมดของมนุษย์และสัตว์ การคล้อยตามเป็นส่วนหนึ่งของนิสัย หรือธรรมชาติของมนุษย์ เป็นความรู้สึกที่มีแนวโน้มในการทำอะไรตามที่คนอื่นทำ แต่พฤติกรรมเหล่านี้ได้ถูกปิดบังเอาไว้ โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ตั้งข้อสงสัย เกตว่า บุคลิกภาพของคนไทยมีลักษณะการคล้อยตาม จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง บุคลิกภาพของคน ให้ สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

/ ลักษณะความเป็นผู้นำ /

การที่คนมารวมกลุ่มกันจะพบได้ว่า มีคนหนึ่งในกลุ่มที่เป็นผู้นำ หรือพยายาม แสดงบทบาทในการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มมากกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่ม และถ้ามีคนรวม กันอยู่มากก็อาจจะมีผู้นำมากกว่า ๑ คน ได้ ผู้นำแต่ละคนมีลักษณะความเป็นผู้นำของ วั่ง ลักษณะความเป็นผู้นำในหมู่คนต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันออกไป และย่อมแตกต่าง ลักษณะของคนที่เป็นผู้นำด้วย

/ แฮมฟริล (Hamphill) นักจิตวิทยาสังคมกล่าวว่า ลักษณะความ เป็นพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน/ ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแนะนำกิจกรรมของหมู่คณะ ที่มีความสามารถจะต้องสามารถประเมินผลงานให้แต่ละคนตัดสินใจที่จะทำงานของหมู่คณะ ได้ด้วยความปรารถนาของตนเอง และให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ (อ้างจาก โสภา ชูนิกุลชัย และอรทัย กันมณีย์ ม.ป.ป. ๒๒๐ - ๒๒๑)

/กิบบ์ (Gibb, A. Gibb) ได้ให้คำจำกัดความ ของลักษณะความเป็นผู้นำไว้ว่า ลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพ และสิ่งแวดล้อมซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์จะทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือ หลายๆ/ บุคลิกภาพอันขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เข้ามามีความเกี่ยวข้อง เกิดความรู้สึกและเข้าใจในการทำงาน (อ้างอิง โสภานุพิศุสัย และ อรทัย จันนุณยกุล ม.ป.ป. : ๒๕๐ - ๒๕๑)

จากคำจำกัดความของนักจิตวิทยาสังคม ลักษณะความเป็นผู้นำจึงหมายถึงพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

ดิน ปรชฎพลสิทธิ์ และ อิศระ สุวรรณบดิน (๒๕๑๔ : ๒๕๑๕) กล่าวถึงลักษณะความเป็นผู้นำว่า เป็นการใช้อำนาจกาย อำนาจความคิด และทรัพยากร เพื่อให้ผู้อื่นกระทำการหนึ่งสิ่งใด คล้ายตามความประสงค์ของตน/ ลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้น จะต้องสร้างกริยาให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป มีการรักษาระเบียบวินัยของหมู่คณะอย่างเคร่งครัด รู้จักออกคำสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอย่างเชื่อฟังและสามารถจะปฏิบัติตามได้ ไตรตรองและพิจารณาสถานการณ์อย่างรอบคอบ ก่อนจะวินิจฉัยสั่งงาน เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานผิดพลาดก็กล่าวตักเตือนให้เกิดความอับอายแก่หน้าผู้อื่น นอกจากนี้จะต้อง เป็นนักฟังที่ดีมีการควบคุมตนเองได้

/ฟิชเลอร์ (Fiedler, ๑๙๖๗) ได้ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำ และหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับผลสำเร็จของกลุ่ม/ จากแบบสอบถาม LPC (The least preferred coworker) ที่เขาสร้างขึ้น จากแบบสอบถาม ถ้าได้คะแนน LPC ต่ำ คืออยู่ในช่วงคะแนน ๑.๖ - ๒.๒ จัดเป็นลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน (task-oriented) และถ้าได้คะแนน LPC สูง คือ อยู่ในช่วงคะแนน ๓.๑๔ - ๔.๑๓ จัดเป็นลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (Interpersonal-oriented) จากการทดสอบได้ผลว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน มีความพอใจเกี่ยวกับการออกคำสั่ง ขอบังคับต่าง ๆ และพอใจในผลสำเร็จของงานเท่านั้น ส่วนบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ที่ร่วมทำงานเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มในเวลาปฏิบัติงาน และบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน มีประสิทธิภาพมาก ในสภาพที่บุคคลนั้นมีความพอใจต่อกลุ่มมาก หรือไม่พอใจเลย ส่วนบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์มีประสิทธิภาพมากในสภาพที่บุคคลนั้นมีความพอใจต่อกลุ่มปานกลาง

ทวนา เชมเมอร์ส และสโครซเพค (Chemers and Skrzypek ๑๙๗๖) ได้ศึกษาเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของการสรุปผลในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ต่าง ๆ กับลักษณะความเป็นผู้นำ ตามทฤษฎีของเจเคเลอร์ โดยทดลองกับกิ้งก่าเรณอยจำนวน ๑๒๘ คน และให้ตัวแปรอิสระทดลองหาวิธีการควบคุมต่าง ๆ ปรากฏว่า ได้ผลสนับสนุนความเที่ยงตรงในการทำนาย ตามทฤษฎีของเจเคเลอร์

ไมเคิล (Michell · ๑๙๗๐) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน IPC กับลักษณะการคิดซับซ้อน (Cognitive complexity) ของบุคคล โดยทดลองกับนิสิตชั้นปริญญาตรี จำนวน ๖๐ คน พบว่า บุคคลที่ได้คะแนน IPC สูงมีลักษณะการคิดซับซ้อนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงานมากกว่าบุคคลที่ได้คะแนน IPC ต่ำ และนอกจากนั้นบุคคลที่ได้คะแนน IPC สูง ยังมีลักษณะการคิดซับซ้อนเกี่ยวกับการรับรู้สภาพที่แท้จริงในพฤติกรรมของตนเอง และดูรวมงานมากกว่าผู้ที่ได้คะแนน IPC ต่ำ ด้วย ผลที่ได้สนับสนุนทฤษฎีของเจเคเลอร์

แซมเปิล และวิลสัน (Sample and Wilson · ๑๙๖๔) ทดลองกับนิสิตปริญญาตรีที่เรียนวิชาจิตวิทยาทดลอง (Experimental Psychology) จำนวน ๑๔ กลุ่ม กลุ่มละ ๔ คน โดยกำหนดให้ ๔ กลุ่ม มีหัวหน้าที่ได้คะแนน LPC สูง ส่วนอีก ๖ กลุ่ม มีหัวหน้าที่ได้คะแนน IPC ต่ำ ให้หาแบบฝึกหัดเรื่อง Operant conditioning กำหนดให้ทำกลุ่มละ ๑๐ แบบฝึกหัด การหาแบบฝึกหัดครั้งที่ ๔ เป็นการทดสอบในห้องทดลอง จัดอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด (stressful situation) คือ ไม่ให้คำแนะนำ ให้เวลาที่ทำงานน้อยกว่าปกติ และถือว่าบีบต่อการให้คะแนนมากที่สุด ผลปรากฏว่า ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด เช่นนี้กลุ่มที่มีหัวหน้าที่ได้คะแนน LPC ต่ำ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าในกลุ่มที่มีหัวหน้าที่ได้คะแนน LPC สูง ทั้งนี้ เขาสรุปว่า เพราะในกลุ่มที่มีหัวหน้าที่ได้คะแนน LPC ต่ำ มีการวางโครงการเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วและแน่นอน สมาชิกในกลุ่มไม่มีโอกาสได้ใช้เวลาไปในทางสนุกสนาน ส่วนในกลุ่มที่มีหัวหน้าที่ได้คะแนน LPC สูง ต้องมีการอภิปรายกันในระหว่างการวางแผน และงานที่ยังไม่เรียบร้อย จึงทำให้ไม่เห็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างเด่นชัด ในขณะที่อภิปรายนั้นเมื่อพบปัญหาต่อไป โครงการที่วางไว้แต่เดิมก็มักจะล้มเหลว

ซาโปโร (Zaparo · ๑๙๗๑) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเป็น

ผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (Consideration structure) กับลักษณะความเป็นผู้นำแบบ
มุ่งงาน (Initiating structure) จะเหมาะสมกับงานชนิดใด ทดลองกับผู้ควบคุม
จำนวน ๓๘ คน กับลูกน้อง ๒๐๘ คน ที่ทำงานร่วมกันอยู่ใน credit department แห่งหนึ่ง
งานที่ให้ทำแบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ ฝ่าย collection unit ทำงานเกี่ยวกับบัญชี
ลูกค้าที่ยังไม่ชำระเงินค่าสินค้าจึงถือว่าเป็นงานที่จะต้องทำให้สำเร็จเป็นอย่างดี และฝ่าย
adjustment unit ทำงานเกี่ยวกับบัญชีลูกค้าที่ชำระเงินแล้ว ถือว่าเป็นงานที่
เกี่ยวกับความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า ผลปรากฏว่า ในส่วนงานแบบแรก บุคคลที่มีลักษณะ
ความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ทำงานได้มีประสิทธิภาพดีกว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ
แบบมุ่งความสัมพันธ์ ส่วนงานประเภทหลัง บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความ
สัมพันธ์ทำงานได้มีประสิทธิภาพดีกว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน

✓ ขนาดของกลุ่มและการกลุ่อยรวม

สังคมมีอิทธิพลต่อเราหลายทาง ตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งบุคลิกภาพ ทัศนคติ
ค่านิยม ศรัทธา ความเชื่อ ฯลฯ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคนต่าง ๆ ในตัวบุคคล
และถ้าดูให้เฉพาะแคบลงไปเห็นได้ว่า คนเรามีการแสดงพฤติกรรมอยู่ภายในกลุ่มประเภท
ต่าง ๆ ซึ่งมีขนาดต่างกัน บุคคลภายในกลุ่มจะมีพฤติกรรมแปลกไปจากเมื่ออยู่คนเดียว

ธีอดอร์ นิวคอมบ์ (Theoder Newcomb) กล่าวว่า โครงสร้างของกลุ่ม
ต้องประกอบด้วยคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกัน และต้องมีความเห็นหรือยอมรับแบบอย่าง
หรือบรรทัดฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง และสมาชิกของกลุ่มนั้นควรมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง
กันทางสังคม หรือมีบทบาทเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดทางสังคม (อ้างจากโสภา ชูพิทุสชัย
และอรทัย ชื่นมณชัย ม.ป.ป. ๑๕๔ - ๑๕๕)

✓ เคลลีย์ (Kelley, ๑๙๕๒) กล่าวว่า บุคคลจะอาศัยกลุ่มอยู่ ๒ กรณี คือ

๑. ใช้กลุ่มเป็นบรรทัดฐาน (Normative function) เพื่อช่วยสนับสนุน และ
บังคับให้มีการแสดงพฤติกรรม และความเชื่อซึ่งเป็นที่ยอมรับ ในกรณีนี้กลุ่มจะนำ หรือเป็น

ที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ จึงทำให้เกิดการคล้อยตามกฎ หรือมาตรฐานของกลุ่มที่วางไว้

๒. ใช้กลุ่มเพื่อความรู้ (Information function) บุคคลจะยอมเชื่อหรือยอมรับกลุ่ม เมื่อตนเชื่อว่า กลุ่มนั้นจะทำให้ตนเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลบางอย่างที่คลุมเครือไม่แน่นอน

โลกา ซฟีกุสย และ อรทัย ชื่นมณย์ (ม.ป.ป., ๑๖๖ - ๑๗๐) กล่าวว่า การศึกษาเรื่องกลุ่มขนาดเล็ก เกี่ยวกับการแสดงร่วมกันของกลุ่ม และบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มได้เริ่มในทศวรรษที่ ๒๐ ในตอนแรกมีการค้นคว้าทดลองเพื่อดูว่า เมื่อคนเราทำงานคนเดียวจะได้ผลดี หรือผลเลวกว่าทำงานในที่ ๆ มีคนมาก ๆ พบว่าคนที่ทำงานเมื่อมีคนอื่นอยู่ด้วยจะทำได้เร็วขึ้น แต่คุณภาพเลวกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานเมื่ออยู่คนเดียวเจียม ๆ

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มที่มีขนาดต่างกัน พบว่า ในเวลาที่เท่ากัน กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมีการติดต่อสื่อสาร และมีการปะทะสังสรรค์น้อยกว่ากลุ่มขนาดเล็ก กลุ่ม ๒ คน, ๓ คน เป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดสนิทแน่น มีพลังอำนาจ กลุ่มจะมีขนาดเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับงานของกลุ่ม พบว่า กลุ่ม ๕ คน เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มได้ดีขึ้น จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ระดับอายุมีความสัมพันธ์กับขนาดของกลุ่ม การเพิ่มวุฒิภาวะ (maturaton) สัมพันธ์กับการเพิ่มอายุเด็กก่อนเข้าเรียนส่วนมากจะเล่นคนเดียว ในเวลาต่อมาจึงเล่นเป็นคู่ และเข้าร่วมเล่นในกลุ่มใหญ่ต่อไป (Piajet , ๑๙๓๓ b, Parten , ๑๙๓๖b, Green ๑๙๓๖) สรุปได้ว่า เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะเข้าร่วมกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และในขณะเดียวกัน เด็กก็ย่อมมีวุฒิภาวะ และสติปัญญาความสามารถเพิ่มขึ้น แต่ในด้านการคล้อยตามจะลดลง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มน้อย ๆ ครั้งพบว่า กลุ่ม ๒ คน มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด (James , J, ๑๙๕๑ a, ๑๙๓๓) และทราสเชอร์ (Thrasher , ๑๙๓๖) พบว่าในกลุ่มเด็กชาย ๒ คน และ ๓ คน มีความสัมพันธ์กันภายในกลุ่มมากกว่า กลุ่มที่มีขนาดใหญ่กว่า คอยล์ (Coyle , และไคเนย์ (Kiney , ๑๙๕๓) พบว่า เมื่อขนาดของกลุ่มลดลง ความพอใจ และความสัมพันธ์กันภายในกลุ่มจะเพิ่มขึ้น ส่วนวอลท์ (Walt , ๑๙๕๐) พบว่า ในกลุ่ม

๒ คน มีความพอใจการปะทะสังสรรค์มากที่สุด และแฮร์ (Hare ๑๙๕๒) พบว่า ขนาดของกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การควบคุม การอภิปราย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันลดลง

ชอร์ (Shaw ๑๙๓๒) ได้ศึกษา Interacting group ในแง่ของการแก้ปัญหา ผลงานของกลุ่มกับงานของบุคคลเดี่ยวพบว่า

ก. กลุ่มคนช่วยกันแก้ปัญหาได้ถูกต้องกว่าคนคนเดียว

ข. ความเร็วในการแก้ปัญหาของคนคนเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับความเร็วในการแก้ปัญหาของกลุ่มคน ปรากฏว่ากลุ่มคนมีการทำงานเร็วเท่ากับอัตราเฉลี่ยของบุคคลคนเดียว กลุ่มไม่ได้แก้ปัญหาคิเร็วกว่าคนคนเดียว เน้นได้ว่า ทำงานได้เร็วที่สุด (อ้างจาก โสภะ ชูพิรุณชัย และอรรถชัย ชื่นมณเฑียร : ม.ป.ป. ๑๖๖ - ๑๗๐)

แอสช์ (Asch , ๑๙๕๑, ๑๙๕๒) ได้ศึกษาขนาดของกลุ่มและการคล้อยตาม พบว่าการคล้อยตามเพิ่มขึ้น เมื่อขนาดของกลุ่มใหญ่ขึ้น ได้ผลสอดคล้องกับการศึกษาของแฮร์ (Hare , ๑๙๕๒) ส่วน โรเซนเบิร์ก (Rosenberg ๑๙๖๑) ได้ศึกษาเรื่องนี้เช่นกัน โดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับแอสช์ เขาพบว่า การคล้อยตามเพิ่มขึ้นเมื่อขนาดของกลุ่มใหญ่ขึ้นในกลุ่มขนาด ๒ คน ถึง ๔ คน และเมื่อกลุ่มมีขนาด ๔ คน การคล้อยตามจะลดลง ซึ่งต่างไปจากผลของแอสช์ (อ้างจาก Mills , ๑๙๖๕ : ๒๕๖ - ๒๖๖)

เจอร์ราร์ดและเพื่อน (Gerard , and others , ๑๙๖๔, ๑๙๖๕) ได้ศึกษา เรื่องการคล้อยตามและขนาดของกลุ่ม ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๔๔ คน จัดอยู่ในกลุ่มขนาด ๒ คน , ๓ คน ๔ คน , ๕ คน , ๖ คน , ๗ คน และ ๘ คน ในสถานการณ์ทดลอง ๒ อย่างคือ มีหัวหน้าในกลุ่มเป็นผู้ตอบก่อน เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ยื่นคำตอบแล้ว จึงตอบภายหลัง และอีกสถานการณ์หนึ่งให้ผู้ทดลองได้ตอบอย่างอิสระ ผลปรากฏว่า การคล้อยตามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นแบบเส้นตรงกับการเพิ่มขนาดของกลุ่ม โดยตรงกับการศึกษาของไกโต (Kato , ๑๙๖๕)

แอสช์ (Asch , ๑๙๕๓, ๑๙๕๑ - ๑๙๕๔) ศึกษาเรื่องการคล้อยตาม ทดลองกับ นิสิตระดับวิทยาลัย จำนวน ๓๑ คน ทดลองทีละคนคือ จัดให้ผู้ถูกทดลองเข้านั่งปะปน

กับนักศึกษาจำนวน ๖ คน ซึ่งทั้ง ๖ คนนี้ ได้รับการนัดแนะกับผู้ทดลองไว้ล่วงหน้าแล้วว่า ให้ทำอย่างไบบ้าง งานที่ให้ทำคือการประมาณความยาวเส้นตรงมาตรฐานไปเปรียบเทียบกับเส้นตรงอีก ๓ เส้นว่าจะมีความยาวเท่ากับเส้นใด มีทั้งหมด ๑๒ ปัญหา โดยให้ตอบเป็นรายบุคคล กลุ่มหน้ามาทั้ง ๖ คน เป็นผู้ตอบก่อนตามที่ได้นัดแนะกับผู้ทดลอง การตอบต้องทำให้เหมือนจริงเพื่อรักษาวรรยาการให้เหมือนกับสภาพความเป็นจริง ผลปรากฏว่า คำตอบลง ๙ ข้อ กลุ่มตัวอย่าง ๓๑ คนรวม ๒๑๙ คำตอบเป็นคำตอบประเภทคล้อยตาม ๑๔๕ ข้อ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๔ จากการทดลองนี้ จะเห็นว่า โอกาสการคล้อยตามมีความน่าจะเป็นถึง ๑ ใน ๓ (อ้างจาก ก้าวรวิบูล , ๒๕๑๖ : ๗ - ๑๐)

เฟสทิงเจอร์ (Festinger, ๑๙๕๐) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มกับการคล้อยตามกลุ่มใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๕ คน ให้เข้าทำงานร่วมกับกลุ่ม ๒ ครั้ง คือให้ทำงานร่วมกับผู้ที่รู้จักสนิทสนม รักใคร่ และชอบพอกัน ส่วนครั้งที่ ๒ ให้เข้าทำงานร่วมกับกลุ่มที่ไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อน ผลปรากฏว่าในกลุ่มที่ตนเองรู้จักรักใคร่ชอบพอกัน มีการคล้อยตามมากกว่ากลุ่มที่ตนไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ผลการทดลองนี้สอดคล้องกับของ เบอร์นาร์ด (Gerard ; ๑๙๕๔) สก็อต (Scott . ๑๙๕๖) ที่ศึกษาการคล้อยตามแบบเดียวกับ เฟสทิงเจอร์ ได้ผลสอดคล้องกับของ เบอร์นาร์ด (Bero ; ๑๙๕๑) จากผลการทดลองเหล่านี้สนับสนุนทฤษฎีของ เบสส์ (Bass ; ๑๙๕๖) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้ากลุ่มเป็นที่รักใคร่ ชอบพอกัน และเชื่อถือของผู้คล้อยตาม โอกาสที่จะคล้อยตามจะมีมากขึ้น

สลาเตอร์ (Slater , ๑๙๕๔) ศึกษาขนาดของกลุ่ม และความพอใจของสมาชิก ในกลุ่มเล็ก ๆ (ขนาด ๒, ๓ และ ๔ คน) และกลุ่มใหญ่ (ขนาด ๕, ๖ และ ๗ คน) มาร่วมกับอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ และให้เสนอวิธีการแก้ปัญหา โดยการอภิปรายด้วยวิธีการปะทะสังสรรค์ ของ Bales Interaction Process Analysis หลังจากนั้นก็ให้ผู้ทดลองแต่ละคนทำแบบสอบถาม ๒ ชุด คือ ให้ประเมินเกี่ยวกับสังคมชุดหนึ่ง และ checklist ๖๐ ข้อ อีกชุดหนึ่ง ได้ผลดังนี้

๑. โดยทั่วไปขนาดของกลุ่มจะแสดงบทบาทที่สำคัญ ๆ ได้สอดคล้องกับสมาชิกในกลุ่ม

๒. กลุ่มเล็ก ๆ มีลักษณะการคล้อยตามไปทางบวก กล่าวคือ มีเวลาในการแก้ปัญหาได้มากกว่า ได้ผลมากกว่า มีการร่วมกิจกรรมดีกว่า และประสบความสำเร็จมากกว่า มีการแข่งขัน และแยกตัวออกจากกลุ่มน้อยกว่า ตลอดจน สมาชิกมีความพอใจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ในกลุ่มมากกว่า

๓. ส่วนกลุ่มใหญ่มีวิธีการจัดการในการทำงานได้ดีกว่า เกิดขาด และยอมรับผู้นำมากกว่าสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถและมีอำนาจมากกว่า ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นในการร่วมมือมีมากกว่า

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการคล้อยตามที่กล่าวมาแล้ว ได้สอดคล้องกับของ เบสส์ (Bass , ๑๙๕๖ : ๒๔๙ - ๒๕๒) ซึ่ง เบสส์ได้สรุปไว้ว่า การคล้อยตาม เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่น เนื่องจาก บุคคลคล้อยตามต้องการผลสำเร็จในการรักษาความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่นและได้สรุป สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามไว้ดังนี้ (Bass , ๑๙๕๖ , ๔๑ - ๔๑)

๑. กลุ่มบุคคลที่บุคคลคล้อยตามเกี่ยวข้องกับ

๑.๑ ถ้ากลุ่มจำนวนมาก และความเห็นของกลุ่มเป็นไปในทำนองเดียวกันหมด โอกาสที่จะคล้อยตามจะมีมากขึ้น

๑.๒ ถ้ากลุ่มเป็นที่รักใคร่ชอบพอกัน และเชื่อถือของผู้คล้อยตาม โอกาสที่จะคล้อยตามจะมีมากขึ้นด้วย

๑.๓ ขนาดของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดต่างกัน การคล้อยตามจะแตกต่างกัน

๑.๔ ภายในกลุ่มขนาดเดียวกัน ปริมาณการคล้อยตามจะขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่ม

๒. สภาพของเรื่องที่จะคล้อยตาม

๒.๑ ถ้าบุคคลสามารถพิจารณาจนเห็นเด่นชัดว่า ที่ถูกต้องนั้นคืออะไร การคล้อยตามจะน้อยลง แต่ถ้ายังคลุมเครือตัดสินใจยาก การคล้อยตามจะมีมากขึ้น

๒.๒ ถ้าให้ประโยชน์แก่ผู้คล้อยตาม การคล้อยตามจะมีมากขึ้น

๓. เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ถกการแสดงพฤติกรรมนั้น จำเป็นต้องแสดงออกในที่เปิดเผย และมีผู้รับรู้มาก การคล้อยตามจะมีมากขึ้น แต่ถ้าเป็นการแสดงความคิดเห็นแบบลับ มีผู้รับรู้น้อย การคล้อยตามจะน้อยลง

๔. เกี่ยวกับความสามารถ

บุคคลที่มีระดับความสามารถต่ำ หรือไม่ค่อยเฉลียวฉลาด มักจะเป็นผู้คล้อยตามผู้อื่นเสมอ

๕. อายุ

ผู้มีอายุน้อย มักมีโอกาสด้อยตามได้ง่ายกว่าผู้มีอายุมาก จากผลการศึกษาที่ไคกล่าวมาแล้วนี้ พอสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าจะใช้ตัวแปรอิสระในสถานการณ์ที่ต่างกัน รวมทั้งวิธีทดลองที่ต่างกัน แต่ผลที่ได้ก็สอดคล้องกันในเรื่องพฤติกรรมการคล้อยตาม

ความมุ่งหมายในการศึกษาทดลอง

๑. เพื่อค้นคว้าหาสาเหตุของพฤติกรรมการคล้อยตาม ในแง่ลักษณะความเป็นผู้นำ และขนาดของกลุ่ม
๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการคล้อยตามระหว่างบุคคล ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน และบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ในกลุ่มขนาดต่างๆ
๓. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการคล้อยตามระหว่างบุคคล ในกลุ่มขนาดต่างๆ

ความสำคัญในการศึกษาทดลอง

๑. เป็นการสร้างหลักฐานที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับสาเหตุและปริมาณการคล้อยตาม ในบุคลิกภาพของนักเรียนอาชีววะ ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่นิยมใช้กฎหมู่ และก่อเหตุร้ายวายเป็นเนื่องๆ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสาเหตุ และประกอบเป็นแนวทางในการแก้พฤติกรรมดังกล่าวได้
๒. เป็นความรู้ที่จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ปกครอง บิดา มารดา และ ผู้บริหารหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาตัวบุคคล และสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

นิยามปฏิบัติการ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามปฏิบัติการไว้ดังนี้

๑. ลักษณะความเป็นผู้นำ (Leadership Traits) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการกระทำ และดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้

ผู้วิจัยได้ศึกษา ลักษณะความเป็นผู้นำ ใน ๒ ลักษณะคือ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน และลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ โดยวัดออกมาเป็นคะแนนจากแบบสอบถาม LPC (The least preferred coworker) ของ พิคเลอร์

๑.๑ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน (Task-oriented type leadership traits) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่สนใจต่อการบริหารงาน ขบวนการของการทำงาน ไม่สนใจบุคคลในกลุ่ม แต่จะสนใจความสามารถ และสมรรถภาพของการทำงาน ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงานได้แก่ ผู้ที่ได้คะแนน LPC ต่ำ คือ มีคะแนนอยู่ในช่วง ๑.๖ - ๒.๖๔

๑.๒ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (Interpersonally-oriented Type Leadership traits) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่สนใจใฝ่ร่วมงานมากกว่างานที่ทำ จะสนใจตัวบุคคล และใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้ร่วมงานเพิ่มผลผลิตของงานให้มากขึ้น ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้ที่ได้คะแนน LPC สูง คือ มีคะแนนอยู่ในช่วง ๓.๑๔ - ๔.๑๓

๒. ขนาดของกลุ่ม (Group Size) หมายถึง จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ร่วมทดลองซึ่งมีขนาดต่างกัน การศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น ๔ ขนาดคือ กลุ่มขนาด ๒ คน ๓ คน , ๔ คน และ ๕ คน

๓. การกลายตาม (Conformity) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่ม ที่คงออกมาให้เหมือนหรือคล้ายกับคนหมู่มาก โดยที่พฤติกรรมนั้นไม่ตรงกับความจริงใจของตนเอง

สำหรับการวัดพฤติกรรมการคล้อยตาม วัดได้โดยเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวิธีการของ กรัทช์ฟิลด์ (Grutchfield, ๑๙๕๕) เป็นการจัดสถานการณ์โดยใช้เครื่องมือเป็นสมาชิกจำลอง (Confederate) ในกลุ่มซึ่งมีขนาดต่าง ๆ กัน คือ กลุ่ม ๒ คน, ๓ คน, ๔ คน และ ๕ คน แล้ว จอมทัพก็จำนวนครึ่งของผู้ถูกทดลองที่แสดงพฤติกรรมการคล้อยตาม โดยตอบตามคำตอบที่สมาชิกจำลองในกลุ่มได้ตอบไว้ก่อนแล้ว จากการให้พิจารณาความยาวของเส้นตรงมาตรฐาน ไปเปรียบเทียบกับความยาวของเส้นตรงอีก ๕ เส้นว่า เส้นตรงมาตรฐานมีความยาวเท่ากับเส้นตรงเส้นใดในจำนวนเส้นตรงอีก ๕ เส้น ตามวิธีการของ แอสช์ (Asch, ๑๙๕๗)

ขอบเขตของการศึกษาทดลอง

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทดลองครั้งนี้ สุ่มมาจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ โรงเรียนการช่างจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา ๒๕๑๗ จำนวน ๓๕๐ คน

๒. แบบแผนการวิจัย

การวางที่ ๑ แสดงแบบแผนการวิจัย และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการเป็นผู้นำ (Leadership trait)	การคล้อยตาม (Conformity)			
	ขนาดของกลุ่ม (Group size)			
	กลุ่ม ๒ คน	กลุ่ม ๓ คน	กลุ่ม ๔ คน	กลุ่ม ๕ คน
แบบมุงงาน	จำนวน ๑๐ คน	จำนวน ๑๐ คน	จำนวน ๑๐ คน	จำนวน ๑๐ คน
แบบมุงความสัมพันธ์	จำนวน ๑๐ คน	จำนวน ๑๐ คน	จำนวน ๑๐ คน	จำนวน ๑๐ คน

๒.๑ ตัวแปรอิสระใดแก่

๒.๑.๑ ลักษณะความเป็นผู้นำ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

- ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุงงาน
- ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุงความสัมพันธ์

๒.๑.๒ ขนาดของกลุ่ม แบ่งเป็น ๔ ขนาด ได้แก่

- กลุ่ม ๒ คน
- กลุ่ม ๓ คน
- กลุ่ม ๔ คน
- กลุ่ม ๕ คน

๒.๒ ตัวแปรตามได้แก่

- พฤติกรรมการคล้อยตาม

สมมติฐานในการทดลอง

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบดังนี้

๑. บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่ามีการคล้อยตามสูงกว่า ในกลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า
๒. บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีการคล้อยตามสูงกว่า ในกลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า
๓. ในกลุ่มขนาดเดียวกัน บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีการคล้อยตามสูงกว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน
๔. ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า บุคคลมีการคล้อยตามสูงกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า

บทที่ ๒

วิธีดำเนินการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ สุ่มมาจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ โรงเรียนการช่างจันทร์ จังหวัดจันทร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๗ จำนวน ๓๕๐ คน

ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม IPC (The least preferred coworker) ของฟิคเลอร์ เพื่อแยกลักษณะความเป็นผู้นำ ดังตาราง

ตาราง ๒ จำนวนกลุ่มตัวอย่างเมื่อแยกตามลักษณะความเป็นผู้นำ

ลักษณะความเป็นผู้นำ	จำนวน
ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน	๑๓๕ คน
ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	๒๑๕ คน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองลักษณะดังกล่าว เลือกมาลักษณะละ ๕๐ คน โดยการเรียงลำดับคะแนนและเลือกบุคคลที่อยู่ในช่วงคะแนนที่สูงที่สุด จากนั้น ใช้วิธีสุ่มเข้าทดลอง กลุ่มละ ๑๐ คน

เครื่องมือในการศึกษาทดลอง และการรวบรวมข้อมูล

๑. แบบสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน และแบบมุ่งความสัมพันธ์
ใช้แบบสอบถาม IPC ของฟิคเลอร์ แบบสอบถามฉบับนี้มีระดับความเชื่อมั่น .๘๕ (Fiedler, ๑๙๖๗)

๑.๑ ลักษณะของแบบสอบถาม มีทั้งหมด ๑๖ ข้อ แต่ละข้อมีค่าทรงข้าม

กัน แบ่งเป็นสอง จาก ๑ - ๔ คะแนน คะแนน ๑ คะแนน หมายถึง มี คะแนน LPC
ค่าที่สุก คะแนน ๔ คะแนน หมายถึง มีคะแนน LPC สูงที่สุด และช่วงคะแนนระหว่าง
๑ - ๔ คะแนน เป็นไปตามคะแนน LPC มากขึ้นตามลำดับ แบบสอบถามฉบับนี้ ขอให้ตอบ
บรรยายลักษณะของบุคคลที่เคยทำงานร่วมกับผุ้ตอบ และบุคคลนั้น ให้งานที่ทำร่วมกัน
จนเหลืออย่างมาก

ตัวอย่างแบบสอบถาม ขอให้นักเรียนบรรยายลักษณะของบุคคลที่เคย
ทำงานร่วมกับนักเรียน โดยที่บุคคลนั้นทำให้งานที่ทำร่วมกันจนเหลืออย่างมาก บุคคลคนนั้น
เป็นคนลักษณะแบบใด

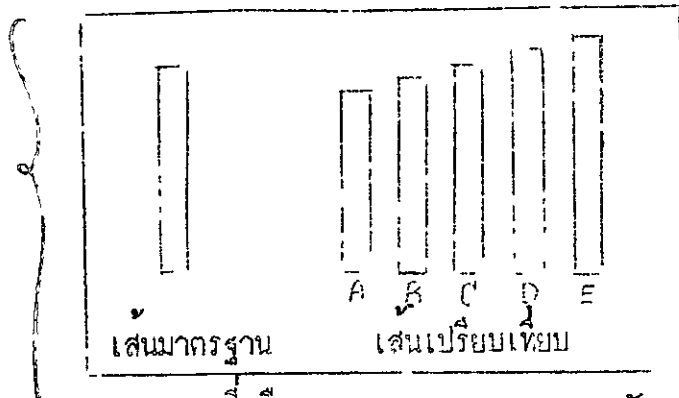
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	น้อย	น้อย	ค่อนข้าง มาก	มาก	มากที่สุด	
	สูง							สูง	
สนุกสนานร่าเริง									เหงาหงอย
มีมิตรจิต									ไร้มิตรจิต
ไม่เป็นที่ยอมรับ									เป็นที่ยอมรับ
เฉื่อยชา									กระตือรือร้น

๑.๒ การตอบแบบสอบถาม ให้ตอบบรรยายลักษณะของบุคคลที่เคยทำงาน
ร่วมกับผุ้ตอบ โดยเขียนเครื่องหมาย " X " ลงในช่องว่างใดของหนึ่ง ในแปดช่อง ตามความ
รู้สึกของผุ้ตอบที่เกิดขึ้นครั้งแรก เช่น จากตัวอย่างในข้อ ๑.๑

1/4 { สนุกสนานร่าเริง : X | | | | | | | 8 เหงาหงอย
แสดงว่า ผุ้ตอบคิดว่า บุคคลที่เคยทำงานควรมีลักษณะที่มีความสนุกสนานร่าเริง
อย่างมากที่สุด

มีมิตรจิต | | | | | | | X | ไร้มิตรจิต

ภาพที่ ๑ ตัวอย่างข้อทดสอบวัดพฤติกรรมการคล้อยตาม

เส้น ๕ มีแนวเส้นตรงเส้นเดียว
เส้น ๓ มีความสูง ๓ เท่า

๒.๒. สาเหตุที่เลือกแบบทดสอบ แบบทดสอบวัดการคล้อยตามทั้ง ๒๐ ข้อ

นี้ ผู้ตอบไม่ต้องใช้ความรู้ใด ๆ เพียงแต่ใช้สายตาคะประมาณความยาวของเส้นตรงมาตรฐานว่ายาวเท่ากับเส้นใดในจำนวนเส้นตรงอีก ๕ เส้น ก็สามารถเปรียบเทียบได้ถูกต้องทั้งหมด เพราะเส้นตรงมาตรฐาน และเส้นตรงที่ให้เปรียบเทียบอีก ๕ เส้น มีลักษณะดังที่กล่าวแล้วในข้อ ๒.๑ และมีระยะห่างกันไม่มากนัก ดังนั้น ถ้าผู้ตอบให้คำตอบผิด แสดงว่า มีอิทธิพลของสิ่งอื่นมาทำให้ตอบผิดไปจากลักษณะแบบทดสอบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกมาใช้ในการทดลอง เพื่อดูว่าการที่ผู้ถูกทดลองมีพฤติกรรมการคล้อยตามนั้น ไม่ได้เนื่องมาจากแบบสอบถามดังกล่าว

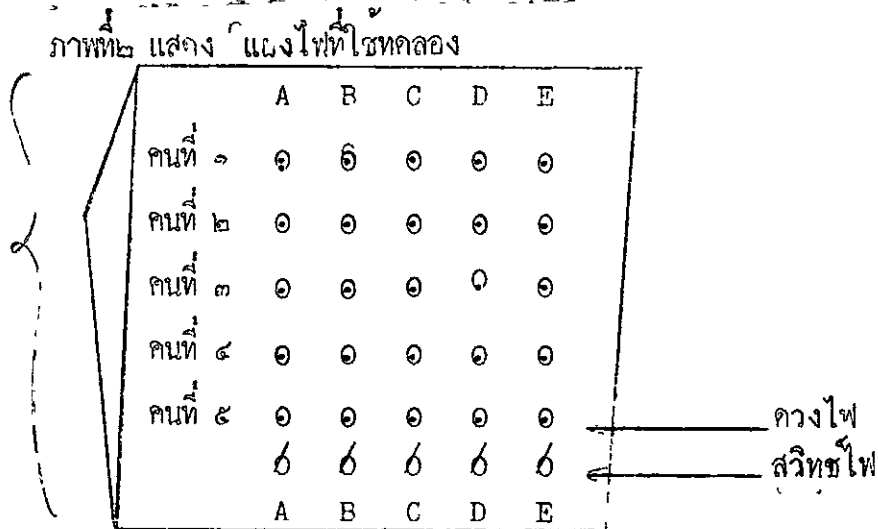
๒.๓ การทำการทดลองย่อย (Pilot Study) เพื่อเป็นการตรวจสอบ

การทำงานของเครื่องมือ และทดลองแบบทดสอบ เพื่อคัดเลือกข้อทดสอบที่ใช้ในการเปรียบเทียบประกอบการทดลอง ซึ่งได้สร้างขึ้น ๕๐ ข้อ ทำการทดลองย่อยกับกลุ่มตัวอย่าง ๒๐ คน ให้นักเรียนดังกล่าว เปรียบเทียบความยาวการตอบให้ตอบโดยการกดสวิชไฟ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวิธีการของกรีทฟีลด์ ซึ่งจะกล่าวในข้อต่อไป แล้วเลือกเอาเฉพาะข้อที่นักเรียนตอบถูกต้องมาใช้เป็นแบบทดสอบ ในการทดสอบครั้งนี้ เลือกมาเพียง ๒๐ ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบทั้ง ๒๐ ข้อนี้ ไปทดลองอีกครั้งกับนักเรียนระดับเดียวกัน กลุ่มแรกจำนวน ๕๐ คน ให้เปรียบเทียบความยาว และตอบโดยการกดสวิชไฟ เช่นเดียวกัน ผลปรากฏว่า เครื่องทำงานได้เรียบร้อยปกติ และจากคำตอบ ๕๐๐ คำตอบ (นักเรียน ๕๐ คน ตอบคนละ ๒๐ คำตอบ) เป็นคำตอบที่ถูกต้อง ๙๙ คำตอบ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๕๐ ตอบผิด ๑ คำตอบ คิดเป็นร้อยละ .๕ ดังนั้น แบบทดสอบ

นี้เมื่อนำมาใช้อีก ถ้าใครตอบผิดแสดงว่า มีสภาพการณบางอย่างมาบังคับให้ตอบผิด ไม่ใช่ตอบผิดเนื่องจากบุคคลผู้นั้นประมาณ และเปรียบเทียบผิด ซึ่งคำสรุปนี้มีความเชื่อมั่นได้ ๘๘.๕๐ %

๓. เครื่องมือวัดพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม ใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวิธีการ การวัด การคล้อยตามของครัทช์ฟิลด์ (Crutchfield : ๑๙๕๔)

๓.๑ ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแผงไฟ (Panel) ๖ อัน แต่ละอันประกอบด้วยดวงไฟ ๒๕ ดวง สวิตช์ไฟ ๕ อัน ดังรูป

๓.๒ วิธีการใช้เครื่องมือ

๓.๒.๑ แผงไฟ ๕ แผง สำหรับผู้ถูกทดลอง การตอบของผู้ถูกทดลองในครั้งที่สวิตช์ไฟ ๑ ต้องการการตอบขอ A ก็กดสวิตช์ A, ถ้าต้องการตอบขอ B ก็กดสวิตช์ B หรือถ้าต้องการตอบขอ C หรือ D หรือ E ก็กดสวิตช์ C หรือ D หรือ E

๓.๒.๒ แผงไฟอันที่ ๖ สำหรับผู้ทดลองในการจัดกระทำ ให้คำตอบไปปรากฏบนแผงไฟทั้ง ๕ อันของผู้ถูกทดลอง และคำตอบของผู้ถูกทดลองทั้งหมด ก็มาปรากฏบนแผงไฟของผู้ทดลองเพื่อสะดวกในการจดบันทึกคำตอบ

๔. แบบสอบถามหลังการทดลอง เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ถูกทดลองได้แสดงความคิดเห็นว่า ในการทดลองครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีอะไรที่คิดว่ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น และสงสัยสิ่งใดบ้างในขณะที่ได้รับการทดลอง เพื่อผู้ทดลองได้ตรวจสอบการจัด

กระทำในการทดลองว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เพียงใด จากการตรวจ
 สอบได้ผลว่าผู้ถูกทดลองไม่ทราบจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการทดลอง

๔.๑ ตัวอย่างแบบสอบถามหลังการทดลอง

คำสั่ง จงเขียนวงกลมรอบตัวเลข หรือข้อความที่ท่านต้องการ
 และเติมข้อความตามที่ท่านต้องการ

๑. ในกลุ่มของท่านมีสมาชิกอยู่ (๒,๓,๔,๕) คน และท่านเป็น
 สมาชิกคนที่ (๑,๒,๓,๔,๕) ของกลุ่ม

๒. จากการทดลองที่ท่านมาแล้ว ท่านมีสิ่งใดที่สงสัยจะถาม.....

๓. จากการทดลองที่ผ่านมาแล้ว ท่านคิดว่ามีอะไรผิดปกติ เกิดขึ้น
 บ้างหรือไม่ มี , ไม่มี

ถ้ามีคือ.....

๔. ท่านทราบวัตถุประสงค์ในการทดลองครั้งนี้หรือไม่ ทราบ,
 ไม่ทราบ

ถ้าทราบคือ

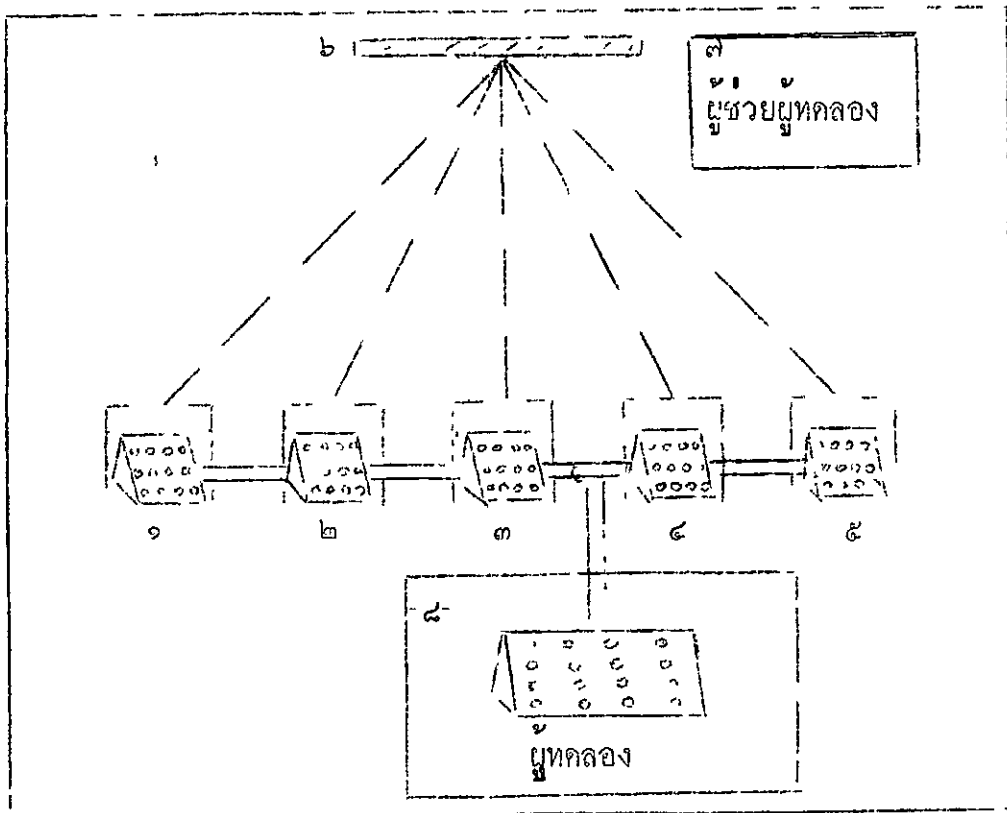
วิธีดำเนินการทดลอง

๑. นำแบบทดสอบวัดลักษณะความเป็นผู้นำ LPC ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อ
 แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ได้แก่ ผู้ที่ได้
 คะแนน LPC ต่ำคือมีคะแนนอยู่ในช่วง ๑.๒ - ๒.๒ และกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ
 แบบมุ่งความสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้ที่ได้คะแนน LPC สูงคือ มีคะแนนอยู่ในช่วง ๓.๑๕ - ๔.๑๓

๒. เลือกผู้ถูกทดลองจาก กลุ่มลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน และแบบมุ่ง
 ความสัมพันธ์มากลุ่มละ ๕๐ คน โดยวิธีการเรียงลำดับคะแนนจากสูงมาต่ำ และเลือก
 ผู้ถูกทดลองจากคนที่ ๑ เรียงลำดับมาถึงคนที่ ๕๐ จากนั้นนำกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมา

ผู้เข้าสู่กลุ่มทดลองตามขนาดของกลุ่ม ๒ คน, ๓ คน, ๔ คน และ ๕ คน กลุ่มละ ๑๐ คน

๓. นำผู้ถูกทดลองเข้าห้องทดลองซึ่งจัดไว้เรียบร้อยแล้วดังภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ ลักษณะห้องทดลอง

สภาพของห้องทดลอง ภายในห้องทดลองจัดเป็นห้องเล็ก ๆ ๕ ห้อง เมื่อผู้ถูกทดลองเข้าไปอยู่ในห้องเล็กเหล่านี้ จะมองไม่เห็นซึ่งกันและกัน แต่ทุกคนจะมองเห็นปัญหาที่ให้ออก

๑, ๒, ๓, ๔, ๕, เป็นที่วางเครื่องมือวัดพฤติกรรมการคล้อยตาม จัดไว้ภายใน

ห้องเล็ก ๆ ห้องหนึ่งจะมีแสงไฟ ๑ อัน และเป็นตำแหน่งที่ผู้ถูกทดลองนั่ง

- ๖. เป็นตำแหน่งของแบบทดสอบ
- ๗. เป็นตำแหน่งของผู้ช่วยทดลอง
- ๘. เป็นตำแหน่งของห้องผู้ทดลอง

เริ่มการทดลอง

๑. ให้ผู้ทดลองเข้านั่งตามที่ผู้ทดลองให้จัดไว้ ต่อจากนั้นให้ผู้ทดลองแต่ละคนจับฉลากเพื่อจัดอันดับให้ว่าเป็นสมาชิกที่เท่าไรของกลุ่ม (ผู้ทดลองทุกคนถูกกระทำให้เป็นคนสุดท้ายของกลุ่ม, จำนวนผู้ทดลองครั้งละ ๕ คน)

๒. ผู้ทดลองอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้ (ซึ่งไม่ใช่จุดมุ่งหมายที่แท้จริง) โดยกล่าวว่า "เนื่องจากนักเรียนเ็นนักเรียนการช่าง จึงจะต้องมีการสังเกตในการกะขนาดหรือประมาณความยาวของสิ่งต่าง ๆ วันนี้ครูต้องการทดสอบความแม่นยำของการใช้สายตาเปรียบเทียบกับความยาวเส้นตรงว่าจะมีความแม่นยำเพียงใด"

๓. ผู้ทดลองหยิบข้อทดสอบออกมาแสดงข้ออธิบายว่า ทางด้านซ้ายของหน้ากระดาษมีเส้นตรง ๑ เส้นให้เป็นเส้นมาตรฐาน ส่วนทางด้านขวา มีเส้นตรงอีก ๕ เส้น แต่ละเส้นมีชื่อกำหนดไว้ คือเส้นตรง A, B, C, D และ E ตามลำดับ ในการทดสอบครั้งนี้ให้นักเรียนกะประมาณความยาวของเส้นตรงมาตรฐานว่าจะยาวเท่ากับเส้นใดในจำนวน ๕ เส้น

ถ้านักเรียนคิดว่า เส้นตรงมาตรฐานยาวเท่ากับเส้นตรง A การตอบก็ให้นักเรียนกดสวิตช์ A ไม่เช่นนั้นถ้านักเรียนคิดว่า เส้นตรงมาตรฐานยาวเท่ากับเส้นตรง B การตอบให้นักเรียนกดที่สวิตช์ B

หรือถ้านักเรียนคิดว่าเส้นตรงมาตรฐานยาวเท่ากับเส้นตรง C, D หรือ E ก็กดที่สวิตช์ C, D หรือ E แต่การตอบต้องตอบตามลำดับ หมายถึง ใหญ่ที่อยู่อันดับ ๑ ตอบก่อน แล้วผู้ที่อยู่อันดับ ๒ จึงตอบต่อไป

ก็เป็นผู้ที่อยู่อันดับ ๓, ..., จนถึงคนอันดับสุดท้าย ให้นักเรียนสังเกตว่าเมื่อคนที่ ๑ ตอบแล้วคนแถวไฟทุกอัน ดวงไฟในแถวแรกจะสว่าง และถ้าวางไฟ A ล่างหมายถึง คนที่ ๑ ตอบข้อ A หรือถ้าวางไฟ B ล่างแสดงว่าคนที่ ๑ ตอบข้อ B

เมื่อคนอันดับที่ ๒ เห็นดวงไฟในแถวแรกสว่างก็ตอบได้ และเป็นเช่นนี้จนกระทั่งถึงคนอันดับสุดท้าย

แต่คำตอบของนักเรียนทุกคนจะไปปรากฏบนแผงไฟของครู เพื่อสะดวกในการจดบันทึกคำตอบ นักเรียนผู้ใดยังสงสัยวิธีการตอบ ถ้านักเรียนทุกคนเข้าใจแล้ว ก็จะได้เริ่มการทดสอบต่อไป

๔. เริ่มการทดสอบ

๔.๑ ผู้ทดลองจัดกระทำคำตอบให้ปรากฏขึ้นบนแผงไฟทุกอันของผู้ทดลอง คำตอบที่จัดกระทำเท่ากับจำนวน สมาชิกจำลอง (Confederate) ของในแต่ละขนาดของกลุ่ม

กล่าวคือ

— กลุ่ม ๕ คน มีสมาชิกจำลอง ๔ คน ผู้ทดลองก็ให้คำตอบของสมาชิกจำลองทั้ง ๔ คน และจัดกระทำให้ผู้ทดลองทุกคน อยู่ในอันดับที่ ๕ หมด หมายถึง ผู้ทดลองทุกคนต้องตอบเป็นคนสุดท้าย

— กลุ่ม ๔ คน มีสมาชิกจำลอง ๓ คน

— กลุ่ม ๓ คน มีสมาชิกจำลอง ๒ คน

— กลุ่ม ๒ คน มีสมาชิกจำลอง ๑ คน

กลุ่ม ๔ คน, ๓ คน และ ๒ คน ผู้ทดลองจัดกระทำเช่นเดียวกับ การจัดกระทำกับกลุ่ม ๕ คน แต่ผู้ทดลองถูกจัดกระทำให้อยู่ในอันดับสุดท้าย ในแต่ละขนาดของกลุ่ม เช่นเดียวกับกลุ่ม ๕ คน การจัดกระทำเช่นนี้ เพื่อว่า ผู้ทดลองจะตอบตามคำตอบที่ผู้ทดลองให้ไว้มากหรือน้อยเพียงใด

เมื่อผู้ทดลองจัดกระทำดังกล่าวมาแล้ว โดยที่ผู้ทดลองไม่ทราบ ผู้ทดลองทุกคนซึ่งอยู่ในอันดับสุดท้าย ทุกคนก็จะตอบเป็นคนสุดท้าย โดยได้เห็นคำตอบจากผู้ทดลองจัดกระทำไว้

6.๔.๒ ผู้ช่วยผู้ทดลองนำข้อทดสอบมาแสดงให้กลุ่มผู้ทดลองดูทีละข้อ ข้อทดสอบทั้ง ๒๐ ข้อ ดังกล่าวได้ถูกจัดเรียงไว้แล้วอย่างสุ่ม คำตอบที่ผู้ทดลองจัดกระทำให้กับกลุ่มผู้ทดลองนั้นเป็นคำตอบที่ถูกต้อง ๔ ข้อ และคำตอบที่ผิด ๑๖ ข้อ เพื่อให้สภาพการทดลองเป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อผู้ทดลองได้พิจารณาข้อทดสอบ ก็ตอบคำถามตามวิธีการที่ได้แนะนำไว้ทีละข้อ จนครบ ๒๐ ข้อ

6.๔.๓ การให้คะแนนการคลอบตาม คิดจากจำนวนครั้งที่ผู้ทดลองตอบตามคำตอบที่ผิด ซึ่งผู้ทดลองได้จัดกระทำไว้ทั้งหมด ๑๖ ข้อ กล่าวคือ ถ้าข้อใด ผู้ทดลองตอบตามคำตอบที่ผู้ทดลองให้คำตอบผิดไว้ แสดงว่า ผู้ทดลองคลอบตามคนส่วนใหญ่ (สมาชิกจำลอง) จะให้คะแนนการคลอบตาม ๑ คะแนน และถ้าตอบตามดังกล่าวแล้ว ๒ ข้อ ก็ให้คะแนนการคลอบตาม ๒ คะแนน, ..., เป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ และถ้าผู้ทดลองคนใดไม่ตอบตามคำตอบที่ผิดซึ่งผู้ทดลองได้จัดกระทำไว้ แสดงว่า ผู้ทดลองคนนั้นไม่ให้คลอบตาม

✓

คนส่วนใหญ่ (สมาชิกจำลอง) ก็จะได้คะแนนการคล้อยตามเป็น (๙) ดังนั้นถ้าบุคคลใดได้คะแนนการคล้อยตามมากแสดงว่าบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพในการคล้อยตามสูง และในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดได้คะแนนการคล้อยตามน้อยหรือไม่ได้เลย แสดงว่า บุคคลนั้นมีบุคลิกภาพในการคล้อยตามต่ำหรือไม่มีการคล้อยตามเลย การที่ผู้ถูกทดลองตอบผิดเหมือนสมาชิกจำลอง ผู้ทดลองสรุปว่าเป็นเพราะผู้ถูกทดลองคล้อยตามจนหมดมาก (สมาชิกจำลอง) ไม่เป็นเพราะผู้ถูกทดลองตอบผิดตาม เนื่องจากการกะประมาณความยาว เพราะว่า แบบทดสอบทุกข้อนั้น ใ้คนทำการทดสอบและได้รับการคัดเลือกทั้งที่ได้แล้วมาแ้วว่า คนปกติต้องตอบทุกข้อ

๔.๔ เมื่อเสร็จการทดสอบแล้ว ผู้ทดลองแจกคำถามส่งท้ายหลังการทดลองให้ผู้ถูกทดลองได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในการทดลอง เพื่อตรวจสอบการจึกระทำให้ของ ผู้ทดลอง ปรากฏว่า ได้ผลเป็นไปตามการจึกระทำให้ของ ผู้ทดลอง คือ ผู้ถูกทดลองคิดว่าตนเองเป็นสมาชิก

๔.๕ เมื่อผู้ถูกทดลอง คืน คำถามส่งท้ายหลังการทดลองให้ผู้ทดลองแล้ว ผู้ทดลองก็ตอบคำถามทั้งหมดตามที่ผู้ถูกทดลองถามไว้ และบอกถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการทดลอง คือ เพื่อวัดพฤติกรรมการคล้อยตามของนักเรียนอาชีวะที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์และลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน เมื่อถูกจัดเข้ากลุ่มขนาด ๒ คน ๓ คน, ๔ คน และ ๕ คน จะมีการคล้อยตามต่างกันหรือไม่ และคำตอบของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มขนาดดังกล่าวเป็นคำตอบที่ผู้ทดลองได้จึกระทำให้ขึ้น เมื่อผู้ถูกทดลองเข้าใจสถานการณ์ในการทดลองดีแล้ว ผู้ทดลองก็ให้ขอร้อง ให้นำวิธีดำเนินการทดลองไปเล่าให้คนอื่น ๆ ฟัง จนกว่าการทดลองจะ เสร็จทั้งนี้เพื่อให้สถานการณ์ในห้องทดลองเป็นไปตามธรรมชาติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ตารางที่ ๓ แสดงการวิเคราะห์
MAN Treatments X Levels Designs

The Total Sum of Square ในการวิจัย
 (Linquist; 1953 : 123)

Source of Variation	df	SS (Sum of Square)	ms
Treatments	a - 1	$SS_A = \sum_{i=1}^a \frac{T_i^2}{n_i} - \frac{T^2}{N}$	$SS_A / (a - 1)$
Levels(L)	l - 1	$SS_L = \sum_{i=1}^l \frac{T_{1i}^2}{n_{1i}} - \frac{T^2}{N}$	$SS_L / (l - 1)$
(Cells)	(al - 1)	$(SS_{cells} = \sum_{i=1}^l \sum_{j=1}^a \frac{T_{ij}^2}{n_{ij}} - \frac{T^2}{N})$	
Treatments X Levels(A L)	(a - 1)X (l - 1)	$SS_{AL} = SS_{cells} - SS_A - SS_L$	$SS_{AL} / (a-1)(l-1)$
Within-Subgroups(w)	N - al	$SS_w = SS_T - SS_{cells}$	$SS_w / (N - al)$
Total	N - 1	$SS_T = \sum_{i=1}^l \sum_{j=1}^a \frac{n_{ij} X_{ij}^2}{X} - \frac{T^2}{N}$	

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตารางที่ ๓

X	แทน	คะแนนดิบ
ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนดิบ
ΣX^2	แทน	ผลรวมของคะแนนดิบแต่ละตัวยกกำลังสอง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SS	แทน	Sum Square
ms	แทน	Mean Square
df	แทน	Degree of Freedom
A	แทน	Treatment (ขนาดต่าง ๆ ของกลุ่ม)
L	แทน	Level (ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธและแบ่งงาน)
AL	แทน	Interaction effect ระหว่าง A กับ L
W	แทน	Within Subgroups
N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด
n	แทน	จำนวนข้อมูลในกลุ่ม
T	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
Tj	แทน	ผลรวมของข้อมูลในแถวที่ j
Ti	แทน	ผลรวมของข้อมูลในแนวนอน

2. Testing the Significance of the Difference in Mean for Individual Pairs of Treatments (Lindquist , 1953 : 90 - 96)

$$d = t \sqrt{\frac{2msw}{n}}$$

d	แทน	ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย
t	แทน	การวัดความเชื่อมั่น
msw	แทน	Mean Square Within
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

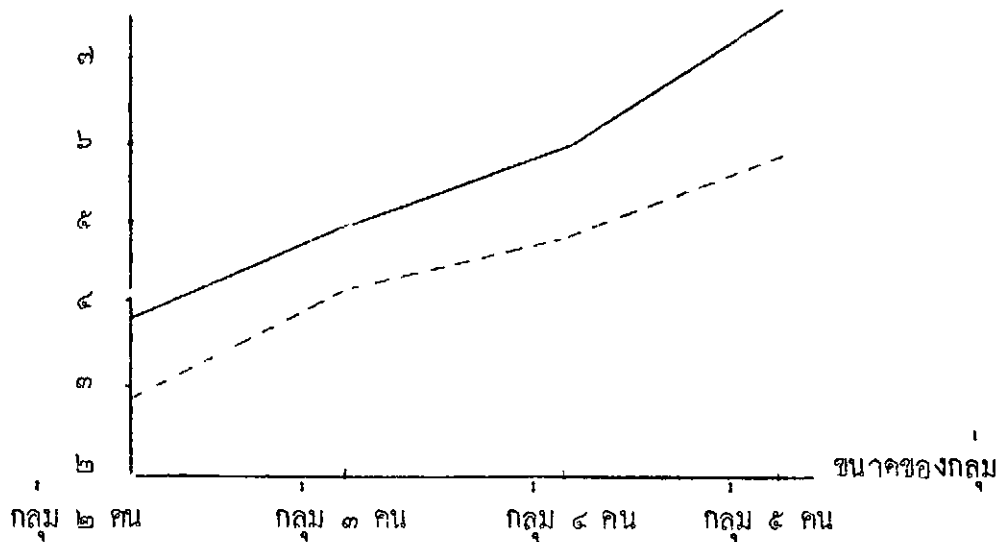
ตาราง ๓ แสดงคะแนนพฤติกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะความเป็นผู้นำ	ขนาดของกลุ่ม			
	กลุ่ม ๒ คน	กลุ่ม ๓ คน	กลุ่ม ๔ คน	กลุ่ม ๕ คน
แบบมุ่งความสัมพันธ์	๓.๘	๔.๘	๕.๕	๗.๕
แบบมุ่งงาน	๒.๕	๔.๒	๔.๖	๕.๘
รวม	๓.๓๕	๔.๕๐	๕.๒๕	๖.๖๕

เพื่อให้เห็นแนวโน้มของพฤติกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง ๓ มาแสดงดังแสดงในภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ แสดงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการคล้อยตาม

— แทนกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์
 --- แทนกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน

บทที่ ๓

หลักการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการแปลความหมาย ข้อมูลและเพื่อให้เข้าใจง่าย จึงกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ดังนี้

A	แทน	Treatment	(ขนาดของกลุ่ม)
L	แทน	Level	(ลักษณะความเป็นผู้นำ)
AI	แทน	Interaction effect	
W	แทน	Within Subgroups	
df	แทน	Degrec of Freedom	
a	แทน	จำนวน Treatment	
l	แทน	จำนวน Level	
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย เสนอตามลำดับดังนี้

๑. แสดงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) พฤติกรรมการกลัวยกของกุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

๒. วิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมกลัวยก เป็นอิสระ รวม โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวน (Analysis of variance)

๓. ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมกลัวยกตามระหว่างกลุ่ม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) พฤติกรรมการกลัวยกของกุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

คะแนนเฉลี่ยในตาราง ๓ พบว่า ภาพที่ ๓ แสดงให้เห็นแนวโน้มอย่างกว้าง ๆ ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น พฤติกรรมการกลั้วตามก็จะมากขึ้น และ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความ เป็นผู้นำแบบมุ่ง ความสัมพันธ์ มีพฤติกรรมการกลั้วตามสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความ เป็นผู้นำแบบมุ่งงาน

เพื่อที่จะเปรียบเทียบ พฤติกรรมการกลั้วตามของแต่ละกลุ่มว่า มีความแตกต่างกันอย่าง เชื่อมั่นไ้หรือไม่ จึงได้นำไป เปรียบความแตกต่างสำคัญ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนและหาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยต่อไป

๒. การวิเคราะห์ความแตกต่างพฤติกรรมการกลั้วตามเป็นส่วนรวม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

ตาราง ๔ แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พฤติกรรมการกลั้วตามของกลุ่มตัวอย่าง

Source of Variation	df	SS	ms	F
Treatment (A)	3	114.84	38.28	4.71**
Level (L)	1	25.315	25.315	
Cells	7	143.59		
Treatmentx Level(AL)	3	3.435	1.145	0.41
Within - Subgroups(W)	72	585.10	8.126	
Total	79	728.69		

$P^{**} < 0.01$

ผลจากตาราง ๔ ข้างบนนี้

๑. เมื่อพิจารณาค่าของกลุ่มเป็นเกณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาด ๒ คน ๓ คน , ๔ คน และ ๕ คน มีพฤติกรรมการกลั้วตามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๑ ($\alpha = 4.71^{**}$)ค่า ความแตกต่างนี้เป็นค่ารวม ๆ ไม่อาจชี้ชัดได้ว่า

กลุ่มใดกับกลุ่มใดแตกต่างกันบ้าง จึงได้ทดสอบต่อไปในตอนที่ ๓

๒. จากการทดสอบผลของ Interaction พบว่า ความแตกต่างของพฤติกรรม การล้อเล่นในกลุ่มของ ๒ คน, ๓ คน, ๔ คน และ ๕ คน ในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ ความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และ ลักษณะการเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๑ ($P = 0.41$)

๓. การทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการล้อเล่นระหว่างกลุ่ม

๓.๑ ทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการล้อเล่นระหว่างกลุ่มขนาดต่างกัน

(Main effect)

ตาราง ๕ ผลการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการล้อเล่นตามของกลุ่มตัวอย่าง

ในกลุ่มขนาด ๒ คน, ๓ คน, ๔ คน, และ ๕ คน,

		กลุ่ม ๓ คน	กลุ่ม ๔ คน	กลุ่ม ๕ คน
	$\bar{Y}$	๔.๕๐	๕.๖๕	๖.๖๕
กลุ่ม ๒ คน	๓.๖๕	๑.๑๕	๑.๘๐*	๓.๓๐*
กลุ่ม ๓ คน	๔.๕๐		๐.๗๕	๒.๑๕
กลุ่ม ๔ คน	๕.๖๕			๑.๕๐

$$F^* < .๐๕, \quad p = ๑.๔๔$$

ผลจากตาราง ๕ เป็นการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการล้อเล่นตามของกลุ่ม ตัวอย่างที่มีขนาดต่างกัน ทั้งกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์และแบบมุ่ง งาน โดยไม่แยกกัน (Main effect) ได้ผลดังนี้

๑. ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕ ระหว่างกลุ่มขนาด ๒ คน กับ ๓ คน ๓ คน กับ ๔ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มขนาด ๒ คนกับ ๔ คน , ๒ คนกับ ๕ คน และ ๓ คนกับ ๕ คน มีการคล้อยตามแตกต่างกัน คือ ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่ามีการคล้อยตามสูงกว่า กลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

๓.๒ ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ในกลุ่มขนาดต่าง ๆ

ตาราง ๒ ผลการทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ในกลุ่มขนาด ๒ คน, ๓ คน, ๔ คน และ ๕ คน

		กลุ่ม ๓ คน	กลุ่ม ๔ คน	กลุ่ม ๕ คน
		๔	๕.๕	๗.๕
กลุ่ม ๒ คน	๓.๔	๑.๐	๒.๐*	๓.๓*
กลุ่ม ๓ คน	๔.๔		๑.๑	๒.๓*
กลุ่ม ๔ คน	๕.๕			๑.๖

$$P^* < .๐๕ \quad , \quad d = ๒.๐๘$$

ผลจากตาราง ๒ พบว่า

๑. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ในกลุ่มขนาด ๒ คนกับ ๓ คน , ๓ คนกับ ๔ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน พบว่า มีพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

๒. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ในกลุ่มขนาด ๒ คนกับ ๔ คน , ๒ คนกับ ๕ คน และ ๓ คนกับ ๕ คน พบว่า มีพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามแตกต่างกัน คือ ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีการคล้อยตามสูงกว่า กลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

ผลจากข้อ ๑,๒ สรุปได้ว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบบงการความสัมพันธ์ในกลุ่มขนาดที่ใกล้เคียงกัน มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่แตกต่างกัน และในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมาก มีการคล้อยตามต่างกัน คือ ในกลุ่มใหญ่กว่า บุคคลมีการคล้อยตามสูงกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า

๓.๓ การทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบบงการ ในกลุ่มขนาดต่าง ๆ

ตาราง ๘ ผลการทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบบงการ ในกลุ่มขนาด ๒ คน , ๓ คน , ๔ คน และ ๕ คน

		กลุ่ม ๓ คน	กลุ่ม ๔ คน	กลุ่ม ๕ คน
	$\bar{X}$	๔.๒	๔.๖	๕.๔
กลุ่ม ๒ คน	๒.๔	๑.๓	๑.๓	๒.๔ *
กลุ่ม ๓ คน	๔.๒		๐.๔	๑.๖
กลุ่ม ๔ คน	๔.๖			๑.๒

$$F^* < .05 , d = 2.08$$

ผลจากตาราง ๘ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบบงการ ในกลุ่มขนาด ๒ คนกับ ๕ คน มีการคล้อยตามแตกต่างกันกล่าวคือ ในกลุ่มขนาดที่ใหญ่ที่สุด บุคคลมีการคล้อยตามสูงกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กที่สุด และ ในกลุ่มขนาดอื่น ๆ นอกจากกลุ่ม ๒ คนกับ ๕ คน พบว่ามีการคล้อยตามไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

บทที่ ๔
สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษาทดลอง

เพื่อศึกษาอิทธิพลของลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และแบบมุ่งงาน กับขนาดของกลุ่ม (๒ คน , ๓ คน , ๔ คน และ ๕ คน) ว่ามีผลต่อการคล้อยตามอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทดลอง

การศึกษาดังกล่าวครั้งนี้ ทดลองกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ โรงเรียนการช่างจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๘๐ คน จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๕๐ คน

* เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาทดลอง

๑. เครื่องมือวัดตัวแปรอิสระ ใช้แบบสอบถาม LPC (The least preferred coworker) ของ ซิดนีย์ พูลเลอร์ เพื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ ประเภท คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (ได้คะแนน LPC อยู่ในช่วง ๓.๑๔ - ๔.๑๓) และกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน (ได้คะแนน LPC อยู่ในช่วง ๑.๒ - ๒.๒)

๒. เครื่องมือวัดตัวแปรตาม

๒.๑ แบบทดสอบวัดพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม โดยให้เปรียบเทียบความยาวของเส้นตรง (Line judgment) จากเส้นมาตรฐาน ๑ เส้น ว่ามีความยาวเท่ากับเส้นใดในเส้นตรงอีก ๕ เส้น จัดแปลมาจากของแอสช์ (Asch , 1969)

๒.๒ เครื่องมือวัดพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม เป็นเครื่องมือที่ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าประกอบด้วยแผงไฟ ๖ แผง เป็นแผงของกลุ่มผู้ทดลอง ๕ แผง และอีกแผงหนึ่งเป็นของผู้นัดทดลอง สร้างตามวิธีการของ ครัทช์ฟิลด์ (Crutchfield , 1959 ,)

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ใช้ Analysis of variance = ANOVA

๒. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม จากสูตร $t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{2msw}{n}}}$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ย

t = ค่าคงที่ตามระดับนัย

msw = Mean Square Error

n =

t = ค่าคงที่ตามระดับนัย

* สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดต่างกัน (๑ คน, ๓ คน, ๔ คน, และ ๕ คน) พบว่า บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดใกล้เคียงกัน (๑ คนกับ ๓ คน, ๓ คนกับ ๔ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่แตกต่างกับ ส่วนบุคคลในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมาก (๒ คนกับ ๔ คน ๒ คนกับ ๕ คน และ ๓ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน คือ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงกว่า บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดเล็กกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับความเชื่อมั่น .๐๕

๒. พฤติกรรมการคล้อยตามที่เป็นค่ารวม (Interaction effect) ระหว่างขนาดของกลุ่ม กับลักษณะความเป็นผู้นำ ไม่แตกต่างกับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๑

๓. ในกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ พบว่า ในกลุ่มที่มีขนาดใกล้เคียงกัน (๒ คนกับ ๓ คน , ๓ คนกับ ๔ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มที่มีขนาดต่างกันมาก (๒ คนกับ ๔ คน ๒ คนกับ ๕ คน และ ๓ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน คือ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีการคล้อยตามสูงกว่า บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดเล็กกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

๔. ในกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน พบว่า ในกลุ่มที่มีขนาดต่างกันไม่มาก (๒ คนกับ ๓ คน , ๒ คนกับ ๔ คน , ๓ คนกับ ๔ คน ๓ คนกับ ๕ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มที่มีขนาดต่างกันมากที่สุด (๒ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน คือ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดใหญ่ที่สุด มีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงกว่า บุคคลที่อยู่ในกลุ่มขนาดเล็กที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๕

* อภิปรายผล

๑. สภาพการทดลองเพื่อทดสอบพฤติกรรมการคล้อยตามของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นจริงสำหรับสถานการณ์ในการทดลองดังกล่าว ในพื้นที่ ๒ ถ้าหากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ผลการทดลองน่าจะ เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

ซึ่งสนับสนุนผลการศึกษาคงเบส (Bussey , 1956 : 41 - 91) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการคล้อยตามของบุคคล คือ จำนวนบุคคลที่รวมงานด้วย คือ ถ้ากลุ่มบุคคลผู้คล้อยตามมีจำนวนมากขึ้นเลยมีจำนวนมาก และกลุ่มจึงกลัวแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกันบ้าง เป็นเอกฉันท์ ผลของความมีอิทธิพลคล้อยตามไว้อย่างมาก แต่ถ้านักทดลองตั้งถามมีจำนวนน้อย ผู้คล้อยตาม อาจจะคล้อยตามอย่างลง นอกจากนั้นเป้าหมายหรือสิ่งเร้า (Stimulus) ที่ให้ผู้คล้อยตามกระทำอิทธิพลต่อการคล้อยตามเช่นกัน คือ ถ้าเป้าหมายชัดเจน จะมีผลให้ระดับการคล้อยตามต่ำกว่าเป้าหมายที่คลุมเครือ

๒. ลักษณะความเป็นผู้นำ ขนาดของกลุ่ม และ การคล้อยตาม

๒.๑ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และ ขนาดของกลุ่มที่มีผลต่อการคล้อยตาม ผลการศึกษาคลอง พบว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ในกลุ่มขนาดที่ใกล้เคียงกัน (๒ คนกับ ๓ คน , ๓ คนกับ ๔ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมาก (๒ คนกับ ๔ คน ๒ คนกับ ๕ คน และ ๓ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน คือ บุคคลในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงกว่าบุคคลในกลุ่มขนาดเล็กกว่า ผลในส่วนหลังนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อ ๑ จากผลที่ได้ดังกล่าวนี้ น่าจะมาจากสาเหตุที่ว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ เป็นบุคคลที่มีความสนใจรู้งานมากกว่างานที่ท่าจะสนใจตัวบุคคลและใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อเร้าให้รวมงานเพื่อผลผลิตของงานให้มากขึ้น โดยยึดสัมพันธ์ภาพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับบุคคลที่อยู่ในสังคมไมตรีสัมพันธ์ ดร.วีรบุรุษ วิเชียรโรติ (๒๕๐๖ : ๒ - ๔) กล่าวไว้ว่า "สังคมไมตรีสัมพันธ์ หมายถึง สังคมที่เน้นความสำคัญของสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลซึ่งอาศัยความมีไมตรี เป็นปัจจัยในการสร้างและดำรงไว้ ไมตรีสัมพันธ์เป็นทั้งมรรคและผล ในส่วนที่เป็นมรรคได้แก่ การให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา โดยอาศัยสัมพันธมรรค (Affiliative Path) เป็นสื่อเข้าไปสู่ผู้นำในการตัดสินใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งอภิสิทธิ์โดยเร็ว " และได้อีกว่าอีกกว่าบุคลิกภาพ ในสังคมไมตรีสัมพันธ์ มีความต้องการมิตรภาพ ต้องการความรัก

ความชอบจากบุคคลอื่น หรือ นัยหนึ่ง การยอมรับจากบุคคลอื่น หรือ การยอมรับจากสังคมความสัมพันธ์จึงเป็นไปตามเหตุผลของอารมณ์ ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล เมื่อบุคคลมีลักษณะดังกล่าวเขารวมในกลุ่มขนาดต่างกัน พฤติกรรมการคล้อยตามจึงเป็นไปตามผลที่กล่าวมาแล้ว

๒.๒ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน และขนาดของกลุ่ม ที่ส่งผลต่อการคล้อยตาม ผลการศึกษาทดลองพบว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงานในกลุ่มขนาดที่ต่างกันไม่มาก (๒ คนกับ ๓ คน , ๒ คนกับ ๔ คน , ๓ คนกับ ๔ คน ๓ คนกับ ๕ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่ต่างกัน ส่วนในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมากที่สุด (๒ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน คือ บุคคลในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงกว่า บุคคลในกลุ่มขนาดเล็กกว่า ผลในส่วนหลังนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อ ๒ จากผลที่ได้เห็นน่าจะมาจากสาเหตุที่ว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงานเป็นบุคคลที่สนใจต่อการบริหารงานขบวนการของการทำงาน ไม่สนใจบุคคลในกลุ่ม แต่จะสนใจถึงความสามารถ และ สมรรถภาพของการทำงานของบุคคลในกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นในการทำงานจึงคำนึงถึงความสำเร็จของงานเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับบุคคลที่อยู่ในสังคมสัมพันธสัมพันธ์ ซึ่ง ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ (๒๕๑๖ : ๓ - ๕) กล่าวว่า สังคมสัมพันธสัมพันธ์ หมายถึง สังคมที่เบ็ดเตล็ดนิยมของสมาชิกมีผลเป็นหลักมุ่งประสิทธิภาพ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นพื้นฐานของบุคคล กล่าวคือ เป็นผู้มี ความกระตือรือร้น ที่จะทำงานให้ได้ผลดีเยี่ยม พยายามแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง และได้กล่าวไว้ถึงว่า "บุคลิกภาพ ในสังคมสัมพันธสัมพันธ์จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสามารถ ความสัมพันธ์จึงเป็นไปตามเหตุผลมากกว่าอารมณ์ ทำให้บุคคลควบคุมตนเองได้มีวินัยในตนเอง และเป็นคนหนักเอาเบาสู้ เมื่อบุคคลมีลักษณะดังกล่าวเขารวมในกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมคล้ายกันหมด ในกลุ่มขนาดต่างกัน จึงมีพฤติกรรมการคล้อยตาม เป็นไปตามผลที่ได้กล่าวมาแล้ว

นอกจากข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ กล่าวสรุปได้ว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ และ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ในกลุ่มขนาดต่างกันไม่มากนัก

มีพฤติกรรมการคล้อยตามไปต่างกัน ส่วนในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมากบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน และในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมากที่สุด บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงานมีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน ผลที่ได้เช่นนี้ เนื่องมาจาก ลักษณะความเป็นผู้นำทั้งสองลักษณะดังกล่าวแตกต่างกันดังทกล่าวไว้ในข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ ผลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของเบสส์ (Bass , 41 - 91) กลุ่มที่มีขนาดต่างกัน พฤติกรรมการคล้อยตามจะแตกต่างกัน

๒.๓ ขนาดของกลุ่ม กับ การคล้อยตาม ผลการศึกษาทดลองพบว่า บุคคลในกลุ่มขนาดใกล้เคียงกัน (๒ คนกับ ๓ คน , ๓ คนกับ ๔ คน และ ๔ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามไม่ต่างกัน ส่วนบุคคลในกลุ่มขนาดที่ต่างกันมาก (๒ คนกับ ๔ คน , ๒ คนกับ ๕ คน และ ๓ คนกับ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน คือ บุคคลในกลุ่มขนาดใหญ่กว่า มีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงกว่า บุคคลในกลุ่มขนาดเล็กกว่า ผลที่ได้เช่นนี้ น่าจะมาจากสาเหตุที่ว่า กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ และบุคคลในกลุ่มมีพฤติกรรมการแสดงออกคล้ายกันหมด เมื่อมีผู้แปลกหน้าเข้ามาอยู่ในกลุ่มครั้งมีจำนวนมาก และมีพฤติกรรมดังกล่าว อิทธิพลเหล่านี้จึงมีผลมาก ผู้แปลกหน้าจึงมีพฤติกรรมการคล้อยตาม อย่างมากส่วนในกลุ่มขนาดเล็ก แม้วาบุคคลในกลุ่มจะมีพฤติกรรมแสดงออกคล้ายกันหมดก็ตาม แต่เนื่องจาก กลุ่มมีขนาดเล็ก บุคคลในกลุ่มมีจำนวนน้อย เมื่อมีผู้แปลกหน้าเข้ามาอยู่ในกลุ่มดังกล่าว อิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเบาบางที่จะส่งผลทำให้ผู้แปลกหน้ามีพฤติกรรมการคล้อยตามน้อยลง ผลที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของเบสส์ (Bass , 1956 : 247 - 252) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้ากลุ่มขนาดใหญ่ และความเห็นของกลุ่มเป็นไปในทางลงเดียวกันหมด โอกาสที่จะคล้อยตามจะมีมากขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจอร์ราดและเฟ็ลน (Gerard and others , 1968 : 79-82) ได้กล่าวว่าการคล้อยตามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นเส้นตรงกับ การเพิ่มขนาดของกลุ่ม ได้ผลตรงกับ การศึกษาของไกโต (Kaito , 1965)

๒.๔ ผลการศึกษาทดลองพบว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ และลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ในกลุ่มขนาดต่าง ๆ (๒ คน, ๓คน , ๔ คน และ ๕ คน) มีพฤติกรรมการคล้อยตามต่างกัน ผลที่ได้เช่นนี้ น่าจะมาจากสาเหตุที่ว่า

กลุ่มมีขนาดต่างกัน บุคคลในกลุ่มมีพฤติกรรมคล้ายกันหมด และเนื่องจากขนาดของกลุ่มไม่เท่ากัน ดังนั้นอิทธิพลอันเนื่องมาจากจำนวนบุคคลในกลุ่มแสดงพฤติกรรมคล้ายกันนี้ ก็ไม่เท่ากัน จึงมีผลต่างกัน กล่าวคือ ถ้ากลุ่มเล็ก จำนวนบุคคลในกลุ่มมีน้อยอิทธิพลจากสิ่งเหล่านี้ ทำให้บุคคลคล้อยตามกลุ่มน้อยลง แต่ถากลุ่มใหญ่ขึ้น จำนวนบุคคลที่แสดงพฤติกรรมคล้ายกันหมดมีจำนวนมากขึ้น คือ เมื่อจำนวนอิทธิพลทำให้บุคคลคล้อยตามกลุ่มมากขึ้นด้วย และเนื่องจากลักษณะของบุคคลในลักษณะความเป็นผู้นำทั้งสองลักษณะดังกล่าวแตกต่างกันซึ่งได้กล่าวแล้วในข้อ ๒.๑ และ ๒.๖

๒.๕ ผลการศึกษาทดลองพบว่า ความแตกต่างทางการคล้อยตาม ในกลุ่มขนาดต่าง ๆ ของบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์และบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน เหมือนกัน ผลที่ได้นี้จะมาจากสาเหตุที่ว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงานความสัมพันธ์ และลักษณะความเป็นผู้นำแบบมุ่งงาน ถูกจัดเข้ากลุ่มขนาดต่าง ๆ ในสภาพการณ์ที่เหมือนกัน

ผลที่ได้ดังที่กล่าวมาทั้ง ๕ ข้อ นั้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุอีกสาเหตุหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างที่จัด เป็นนักเรียนลาซาร์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีปัญหามาก มีความคิดและการกระทำไปในทางรุนแรง เพื่อให้เห็นทัศนคติของบุคคลในสังคม ดังนั้น ผลที่ได้นี้อาจเกิดขึ้นเฉพาะ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะดังกล่าว

✧ ข้อเสนอแนะ

๑. ด้านการวิจัย

๑.๑ ควรจะใช้หลายกลุ่มการทดลอง คือ ใช้กลุ่มตัวอย่างหลาย ๆ กลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันมาก ๆ

๑.๒ สถานการณ์ในการทดลอง น่าจะเปลี่ยนการจัดกระทำให้เหมือนกับสถานการณ์ตามธรรมชาติบ้าง เช่น สมาชิกจำลอง (เกร์องมือ) ใช้เป็นกลุ่มคนจริง ๆ และ จัดกระทำให้ผู้ทดลองอยู่ในสถานการณ์แบบอื่น ๆ

๑.๓ ควรจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดูเด็ก , ค่านิยมทางสังคม เป็นต้น

๒. สถานการณ์

ในสถานการณ์เรียนการสอน-ครูควรให้เด็กมีการคล้อยตามน้อยที่สุด เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และตัดสินใจดำเนินการนั้นๆตามลำพังตนเอง กล่าวคือ การจัดขนาดของกลุ่มผู้เรียน ควรคำนึงถึงว่า ถ้ากลุ่มขนาดใหญ่ขึ้น และพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่ ภายในกลุ่มเป็นไปในทางองเดียวกัน การคล้อยตามก็จะมีมากขึ้นด้วย

ប្រតិបត្តិការ

บรรณานุกรม

- คณะศิลปศึกษา วิชาจิตวิทยา สังคม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย "เทคนิคการเขียนแบบไทยกับการพัฒนาประเทศ" ศูนย์ศึกษา ปีที่ ๕ ๒๕๑๔ ๔๓ หน้า
- ✓ คำรณ ศาครวินัด การทำตาม (Conformity) ของนักเรียนฝึกหัดครู ชั้นประถมศึกษา
 นิพนธ์วิทยการศึกษานี้ ๒ คต.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
 ๒๕๑๖ ๔๓ หน้า
- วิรัช วิเชียรโชติ "สังคมไม่ตรีสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ" วารสารจิตวิทยา
 สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย โรงพิมพ์รวมพิมพ์ พระนคร ๒๕๑๓ ๕๕ หน้า
- ✓ วิรัช วิเชียรโชติ "พฤติกรรมสังคมไม่ตรีสัมพันธ์" ภาวะวิจัพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ
 และการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๒๕๑๖ ๑๔ หน้า
- โสภณ ชูพิบูลย์ และ กรรณ ชื่นมนุญ จิตวิทยาสังคม คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ม.ป.ป. ๒๓๖ หน้า
- Asch , S.F. , Social Psychology. Prentice - Hall , Inc. , Englewood
 Cliffs , New Jersey , 1969 , 646 pp.
- Bass , B.M. , Effect of Motivation on Consistency of Performance
 in Group , Journal of Educational Psychology , 19 - 247 -
 252 , 1956
- Berg , T.A. , and Bass , B.M. , Conformity and Deviation , Harner
 and Brothers , Publishers , New York , 1961 , 449 pp.
- ✓ Chemers , M. , Skrzvnek , C.J. , Experimental test of the contingency
 model of leadership effectiveness . Journal of Personality
 and Social Psychology , 1972 , 24 , 172 - 177 ,
- ✓ Fiedler , F.E. , A theory of Leadership Effectiveness , Mc Graw - Hill
 Book Company , 1967 , 310 pp.
- Lindquist, E.F. , Design and Analysis of Experiment
 Psychology and Education, Houghton Mifflin Company,
 Boston, 1956 593 pp.

- Cerard , H.B., Wilhelm , A.B. and Conconollev , E.C., "Conformity and Group Size " Journal of Personality and Social Psychology, 8 - 79 - 82 , 1968
- Hall , R.H., Organizations Structure and Process . New Jersey . Prentice - Hall , 1972
- Hare , A.P., Handbook of small group research , New Youk . Free Press , 1962 , 224
- Kellev , H.H., "Two Function of Reference Groups " In swanson, C.E., etal . (Eds.), Readings in Social Psychology (prev - ed) New York . Holt , 1952 , 410 - 414
- Michell , T.R., Leader complexity and leadership style . Journal of Personality and Social Psychology , 1970 , 16 166 - 174
- Mills , J., Experimental Social Psychology , the Macmillan Company Collier - Macmillan , London , 1969 , 466 no.
- Samole , J.A., Wilson T.R. leader behavior , group productivity, and rating of least perferred co - worker . Journal of Personality and Social Psychology , 1965 , 1 , 266 - 270
- Shapiro , M.T. Initiating structure and consideration . A situationists ' s view of the efficacy of two styles of leadership . Dissertation abstracts international , 1971 (Jan.) , 31 (7 - B) , 4328 - 4383 .
- Shaw , M.E., and Costanzo , I.R., Theories of Social Psychology , Mc Craw - Hill , New York , 1970 , 414 pp.
- Shaw , M.A. Comparison of two types of leadership in various communication nets. Journal of Abnormal and Social Psychology, 1955 , 50 , 127 - 134

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ชื่อ

ชั้น

ห้อง

แบบสอบถามนี้ ขอให้นักเรียนบรรยายลักษณะของบุคคลที่เคยทำงาน
ร่วมกับนักเรียนโดยเขียนเครื่องหมาย "X" ลงในช่องว่าง หนึ่งใบเพื่อแสดง
ตามความรู้สึกของนักเรียนที่เลือกตั้งครั้งแรก

ตัวอย่าง ถ้านักเรียนจะบรรยายลักษณะของบุคคลที่ทำงานร่วมกัน
นักเรียนและบุคคลนั้น จะทำให้งานที่เราทำร่วมกัน
มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ถ้านักเรียนคิดว่า บุคคลผู้นั้นควรจะเป็นคนที่ "มีประโยชน์น้อย"
นักเรียนก็เขียนเครื่องหมาย "X" ลงในช่องที่ ๔ ดังนี้

มีประโยชน์

มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	น้อย	น้อย	ค่อนข้างมาก	มาก	มากที่สุด
			X				

ไร้ประโยชน์

ถ้านักเรียนคิดว่าบุคคลผู้นั้นควรจะเป็นคนที่ "ไร้ประโยชน์มาก"
นักเรียนก็เขียนเครื่องหมาย "X" ลงในช่องที่ ๗ ดังนี้

มีประโยชน์

มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	น้อย	น้อย	ค่อนข้างมาก	มาก	มากที่สุด
						X	

ไร้ประโยชน์

ถ้านักเรียนคิดว่าบุคคลผู้นั้นควรจะเป็นคนที่ "ไร้ประโยชน์มากที่สุด"
นักเรียนก็เขียนเครื่องหมาย "X" ลงในช่องที่ ๘ ดังนี้

มีประโยชน์

มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	น้อย	น้อย	ค่อนข้างมาก	มาก	มากที่สุด
							X

ไร้ประโยชน์

คน ๆ นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่มีนักเรียนชอบน้อยที่สุด แต่เป็นคนที่มาทำงานกับนักเรียนแล้ว จะหาให้งานล่าช้าและมีคุณภาพไม่ดี

มากที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	น้อย	น้อย	ค่อนข้าง มาก	มาก	มากที่สุด
X X					X		

เหนงาหงอย
 ไร้มิตรจิต
 เป็นที่ยอมรับ
 ไร้ประโยชน์
 กระตือรือร้น
 ยิ้มแย้ม
 โกล
 อบอุน
 ไม้รว่มมือ
 คัดค้าน
 น่าสนใจ
 กลมเกลียว
 ดั่งเลใจ
 ไร้ประสิทธิภาพ
 ไร้เริงแจ่มใส
 ด้บัณคมใน